

CM MBO

commissie
macrodoelmatigheid
mbo

Jaarverslag 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Bijdrage aan ontwikkelingsrichting middelbaar beroepsonderwijs	4
• Persoonlijke ontwikkeling werkt duurzaam...	5
• Door gepersonaliseerd leren...	5
• Met de regio als atelier...	6
• Op een stevige kennisbasis	6
3. Organisatie en taken CMMBO	8
3.1 Missie, visie en kernwaarden	8
3.2 Samenstelling CMMBO	8
3.3 Taken van CMMBO	8
3.4 Secretariaat	9
4. Activiteiten CMMBO in 2021	10
4.1 Macrodoelmatigheid	10
4.2 Fusietoets	12
4.3 Kleinschalige, unieke opleidingen	13
4.4 Communicatie	14
5. Financieel verslag	15

1. Inleiding

Ook 2021 was weer een bewogen jaar. Een jaar dat deels nog in het teken stond van de coronapandemie en de gevolgen daarvan voor o.a. studenten, scholen en een aantal sectoren in het bedrijfsleven. Gedurende het jaar verbeterde de situatie flink. Zo herstelde de economie zich en was volgens het CBS aan het eind van het jaar de arbeidsmarkt ongekend krap. De werkloosheid was laag en de arbeidsparticipatie hoog. Het aantal openstaande vacatures overtrof in 2021 voor het eerst het aantal werklozen.

Daarnaast noopte het rapport Ongekend onrecht, van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, de Rijksoverheid tot reflectie. De menselijke maat dreigt in een aantal gevallen verloren te gaan tijdens beleidsvorming en -uitvoering. ‘Stelsels’ lijken soms een doel op zich te worden, terwijl ze ten dienste horen te staan van de inwoners van Nederland.

Tot slot was 2021 het jaar van landelijke verkiezingen en een nieuw regeerakkoord met de inmiddels zogeheten grote opgaven op het gebied van o.a. wonen, klimaat en energie, gezondheidszorg en natuur en stikstof. Er zijn vele vakbekwame mensen nodig om de bijbehorende doelstellingen voor onze samenleving te gaan realiseren.

De Commissie heeft zich de vraag gesteld wat o.a. een structurele krappe arbeidsmarkt, een goede dienstverlening aan burgers en de vraag naar vakbekwame mensen kan betekenen voor de ontwikkelingsrichting van het middelbaar beroepsonderwijs in de komende jaren. Dit om haar werkzaamheden t.a.v. macrodoelmatigheid en de fusietoets goed uit te kunnen voeren. Deze taken zijn immers geen doel op zichzelf, maar bedoeld om de maatschappelijke meerwaarde van het mbo te bevorderen. Het heeft geleid tot een bijdrage aan de bredere gedachtewisseling over de ontwikkelingsrichting van het mbo, die is vermeld in hoofdstuk 2 van dit jaarverslag.

Hoofdstuk 3 geeft een bondig overzicht van de taken en organisatie van de CMMBO. Hoofdstuk 4 van dit jaarverslag geeft een beknopt overzicht van de in 2021 uitgevoerde activiteiten en uitgebrachte adviezen van de Commissie. Tenslotte bevat hoofdstuk 5 het financiële verslag van de CMMBO over 2021.

2. Bijdrage aan ontwikkelingsrichting middelbaar beroepsonderwijs

Een concrete aanleiding voor de CMMBO om zich een beeld te vormen over de ontwikkelingsrichting van het middelbaar beroepsonderwijs is de belangstelling onder mbo-instellingen om te gaan fuseren. Deze belangstelling is met name ingegeven door verwachte krimp van het aantal initiële mbo-studenten. Fusies zijn voor langere termijn bepalend voor de organisatie van het middelbaar beroepsonderwijs. Daarom is de Commissie van mening dat een fusie niet alleen gemotiveerd kan worden door interne, bedrijfseconomische schaalvoordelen, maar ook voor de nabije toekomst een aanwijsbare maatschappelijke meerwaarde moet hebben voor de regio. Welke bijdrage wordt geleverd aan bijvoorbeeld de aanpak van een krappe arbeidsmarkt door ook andere doelgroepen dan initiële studenten (m.n. werkenden en werkzoekenden) met opleidingsactiviteiten te bereiken, zodat zij zich kunnen blijven ontwikkelen en werk kunnen behouden? Met inachtnaam van formele kaders voor beoordeling van macrodoelmatigheid en fusies, heeft de Commissie zich een beeld gevormd waaruit die maatschappelijke meerwaarde kan bestaan. Het kan gezien worden als een bijdrage aan de bredere en continue gedachtewisseling over de ontwikkelingsrichting van het mbo.

Zeker, het huidige mbo is kwalitatief aan de maat en verzorgt een breed palet aan met name initiële beroepsopleidingen van voldoende kwaliteit voor een grote groep overwegend jonge studenten. Tegelijk reiken, volgens de Commissie, verwachtingen over de bijdrage die het mbo kan leveren aan de eerder genoemde opgaven voor de samenleving verder. Als gevolg van de dynamiek op de arbeidsmarkt en de snelle veranderingen in de praktijk van beroepen wordt het steeds belangrijker mensen in hun (persoonlijke en professionele) ontwikkeling te ondersteunen. Zodat ze o.a. duurzaam aan de arbeidsmarkt en samenleving kunnen deelnemen. Dit in het belang van zichzelf én van de samenleving. De Commissie heeft dit als volgt samengevat: persoonlijke ontwikkeling werkt duurzaam, door gepersonaliseerd leren, met de regio als atelier en op een stevige kennisbasis.

- **Persoonlijke ontwikkeling werkt duurzaam...**

Goed werk heeft meerdere functies. Het biedt aan mensen sociale contacten, draagt bij aan identiteit en sociale status, zorgt voor zingeving en structuur en biedt mogelijkheden voor persoonlijke ontplooiing (immateriële functie). Daarnaast zorgt werk voor inkomen en draagt daarmee bij aan economische zelfstandigheid (materiële functie). Tenslotte heeft werk een belangrijke functie voor de samenleving, omdat het bijdraagt aan brede welvaart.

Het verwerven én behouden van werk door mensen is dus om meerdere redenen van belang. Beroepsonderwijs dat gericht is op persoonlijke ontwikkeling draagt bij aan het verwerven en behouden van werk, net als werk bijdraagt aan persoonlijke ontwikkeling. Een voortgaande persoonlijke ontwikkeling werkt dus duurzaam.

Vanwege de verschillende functies die werk heeft, is een goede match tussen werk en mens wenselijk. Jongeren moeten hun arbeidsidentiteit nog ontwikkelen. Werkenden en werkzoekenden zouden deze met enige regelmaat tegen het licht moeten houden, want werk verandert snel door met name technologische ontwikkeling.

De kerntaak van het beroepsonderwijs is volgens de Commissie het ondersteunen van (jonge) mensen bij het verwerven én behouden van werk. En dat gaat via het ondersteunen van persoonlijke ontwikkeling. De huidige drievoudige kwalificatiedoelstelling (beroepsvorming, algemene vorming en burgerschap) van het mbo is daarom meer dan ooit relevant. Maar lijkt nu onvoldoende uit de verf te komen: de drievoudige doelstelling wordt nogal eens benaderd als drie aparte doelstellingen, die onderling deels inwisselbaar zijn. Maar het gaat o.a. om het ontwikkelen van soft-skills én hard-skills, om 'brede' én 'smalle' beroepsvorming, om kunnen doen én denken, om doorstroom naar een hoger opleidingsniveau, teneinde goed werk te verwerven en te behouden. De uitdaging voor het mbo ligt in het blijvend verbinden van mensen aan werk door een 'drievoudige' persoonlijke ontwikkeling.

Goed werk behouden is niet meer vanzelfsprekend. Om- en bijscholing moet makkelijker. Zeker voor mensen die er nu moeilijk toegang tot hebben door gedeeltelijk marktfalen binnen het private aanbod, ligt er een taak voor publieke voorzieningen zoals het mbo. Naar de mening van de Commissie zullen volwassenen die in hun initiële opleiding hebben geleerd hoe zij hun persoonlijke ontwikkeling aan kunnen pakken, daarvoor bij hun verdere carrièrekansen opnieuw aankloppen bij de leraren die hen daar eerder bij geholpen hebben.

- **Door gepersonaliseerd leren...**

Het middelbaar beroepsonderwijs is goed in het verzorgen van gestandaardiseerde opleidingen en examens van voldoende kwaliteit voor met name jonge studenten in meer homogene groepen. Kwetsbare studenten krijgen daarbij extra begeleiding. Dit op vier niveaus, in twee leerwegen en een groot aantal landelijk vastgestelde kwalificaties. Het verzorgen van goede opleidingen staat voorop, naast aandacht voor studenten en inhoudelijke aansluiting op het werkveld.

Het ondersteunen van de ontwikkeling van jongeren, werkenden en werkzoekenden bij het verwerven én behouden van werk vraagt dat het accent komt te liggen op persoonlijke ontwikkeling door middel van meer gepersonaliseerd leren. Het ontwikkelen van de talenten en de persoonlijke voorkeuren van mensen in de richting van de gekwalificeerde banen die beschikbaar zijn. Dit omdat er sprake zal zijn van meer diverse doelgroepen met een uiteenlopende leervraag en de juiste match tussen mens en werk (al of niet via doorstroom naar een hoger opleidingsniveau) gewoonweg meer maatwerk vraagt. Diploma's zijn, zeker in een krappere arbeidsmarkt, niet meer het enige allocatiemechanisme. Werkgevers richten zich in toenemende mate op de juiste skills. De ontwikkeling van het individu staat dus voorop, naast aandacht voor inhoudelijke aansluiting op het werkveld en goed georganiseerde opleidingstrajecten. De beroepsvaardigheden blijven onverminderd belangrijk.

Dat het opleiden op zichzelf niet zozeer het doel is, maar het middel dat ten dienste staat van loopbaan- en talentontwikkeling van het individu om werk te verwerven en te behouden, vereist o.a. flexibilisering van het beroepsonderwijs. De Commissie meent dat het hier te ver voert nu concrete voorstellen te doen voor wijzigingen in het huidig stelsel om de gewenste flexibiliteit te realiseren. Maar het mag duidelijk zijn dat het gaat om een ontwikkeling die tijd vraagt, waarvoor ook andere expertises nodig zijn binnen onderwijsteams als het gaat om begeleiding van studenten, een andere invulling van leerwegen, enzovoorts. Ook informeel leren zou een plek kunnen krijgen. Het formeel onderwijs heeft nog altijd moeite met het (h)erkennen hiervan. Kort samengevat: een spannende, maar ook uitdagende ontwikkelingsrichting voor het beroepsonderwijs die ook kan bijdragen aan de noodzakelijke binding tussen instellingen en studenten om van leven lang ontwikkelen een succes te maken.

Daarbij mag niet verwacht worden dat het beroepsonderwijs alleen alles aan benodigde ondersteuning van het individu kan bieden om fatsoenlijk werk te verwerven en te behouden. Met andere publieke functies op het gebied van werk en inkomen, zorg en welzijn en met het bedrijfsleven kan wel een meer samenhangende dienstverlening aan het individu gerealiseerd worden.

- **Met de regio als atelier...**

De gemiddeld afstand woonwerk-verkeer is vandaag de dag 19 km. De gemiddelde afstand voor studenten tot hun mbo-instelling is 24 km. Dit illustreert dat mensen doorgaans geworteld zijn in een regio: een grote stad met omliggend verzorgingsgebied. Daar leven, wonen, leren, lopen ze stage en werken ze hoofdzakelijk. De regio behoort dan ook doorgaans het uitvoerend niveau voor dienstverlening aan mensen te zijn. Zeker als het gaat om persoonlijke ontwikkeling om werk te verwerven en te behouden.

Geïntegreerde dienstverlening op regionaal niveau (een regionaal consultatiebureau voor de loopbaan en stages?) vraagt verdergaande samenwerking van beroepsonderwijs, (publieke) organisaties en bedrijfsleven. Een goede governance van dergelijke netwerken is hiervoor nodig, maar niet eenvoudig. Gezamenlijke analyses, agendabouw en uitvoeringsprogramma's worden ontwikkeld, maar bestuurlijke drukte is niet zelden het resultaat. Vaak vanuit de uitvoering gevolgd door een roep om 'ontschotting van budgetten en regels'. Daar een werkbare oplossing voor vinden is een uitdaging. Maar wel noodzakelijk om effectief en efficiënt de uitvoering te versterken en maatschappelijk toegevoegde waarde te vergroten.

Een specifiek aandachtspunt daarbij zijn stages. Stages vormen het door studenten hoogst gewaardeerde onderdeel van een beroepsopleiding, maar zijn niet voor alle studenten (makkelijk) te vinden. Leren in de praktijk vergroot voor veel mbo-studenten hun venster op de wereld en is daarmee essentieel voor het ontwikkelen van een arbeidsidentiteit (de socialisatiefunctie), het kunnen maken van een perspectievolle beroepskeuze en het bevorderen van kansgelijkheid. De functie van de stage wordt dus breder dan de huidige beroepsvorming voor een specifieke kwalificatie. Zijn individuele bedrijven, maatschappelijke instellingen en overheden in de regio bereid bij te dragen aan deze verbrede doelstelling? De verwachting is dat de sectoren met de meeste vacatures een sterke motivatie zullen hebben deze bredere functie te ondersteunen.

- **Op een stevige kennisbasis**

Het accent verleggen van goede opleidingen naar meer gepersonaliseerd opleiden lijkt op het eerste gezicht misschien klein. Toch is het een majeure ontwikkeling die veranderingen teweeg zal brengen in o.a. de organisatie van het onderwijs, de didactiek en de begeleiding van studenten in hun talentontwikkeling. Het vereist (deels nieuwe) expertise waarvoor onderwijsteams toegerust moeten worden. In samenhang daarmee is voor meer persoonlijk maatwerk ook professionele ruimte nodig t.o.v. bestaande kaders die nog overwegend gericht zijn op waarborgen van de kwaliteit van gestandaardiseerde leerwegen en opleidingen voor meer homogene

groepen studenten. Daarnaast is het gewenst dat de ontwikkeling van benodigde expertise en nieuwe werkwijzen ondersteund wordt vanuit de wetenschap.

Natuurlijk wordt er in het beroepsonderwijs 'een vak' geleerd. Beroepskennis ontwikkelt zich snel en moet vlot zijn weg vinden in opleidingen. Het bedrijfsleven investeert hiervoor al in het middelbaar beroepsonderwijs in de vorm van o.a. lesmateriaal, examens en stages. En dat zal ook in de toekomst essentieel blijven voor goed en actueel beroepsonderwijs. In tegenstelling tot voorgaande punten is beroepskennis minder afhankelijk van de regio en meer branchegericht. Deze kennis kan daarom in samenwerking met branches ook bovenschools of zelfs landelijk ontwikkeld worden tot inhoudelijke up-to-date onderwijsmodules e.d. die de inhoudelijke aansluiting tussen beroepen en onderwijs moeten borgen. Deze modules vormen onderdeel van de 'gereedschapskist' van onderwijsteams in de regio.

De uiteindelijk beoogde maatschappelijke meerwaarde van voorgaande voor de student is dat het mbo helpt bij de zoektocht naar het juiste beroep, de juiste baan en het verwerven van de bijbehorende skills die passen bij de (zich ontwikkelende) identiteit van de (jonge) student. Het mbo helpt de volwassene hoe hij zich kan versterken in zijn positie op de arbeidsmarkt. Voor de docent geldt dat deze zich kan richten op de kern van zijn vak, namelijk pedagogisch-didactisch handelen en dat hij kan bijdragen aan de ontwikkeling van mensen in de richting van de beschikbare banen. Docenten staan er als teamspelers niet langer alleen voor, hoeven geen administratieve ballast mee te dragen en zullen meer gemotiveerde studenten treffen. Het bedrijfsleven krijgt beter en meer toekomstgericht opgeleide mensen. De samenleving (i.c. overheden) zullen ervaren dat het mbo een nog belangrijkere bijdrage aan de sociaal-economische ontwikkeling van de regio levert.

Samengevat:

Het gaat de komende tijd om de vraag hoe het mbo zich kan ontwikkelen om een optimale maatschappelijke meerwaarde te realiseren. Dat vraagt vanwege grote veranderingen in de arbeidsmarkt, in de demografie en ten aanzien van de grote opgaven waar Nederland zich voor gesteld ziet, een hernieuwde opstelling van het mbo. De uitdaging is groot en vraagt tijd, maar gezien de prestaties die het mbo weet te leveren, zal het ook deze hernieuwde opdracht waar kunnen maken. De CMMBO gaat graag het gesprek aan over de ontwikkelingsrichting van het middelbaar beroepsonderwijs en nodigt andere belanghebbenden bij het mbo uit dit ook te doen. Dit met als doel te komen tot een gedeelde ontwikkelingsrichting en bijbehorende agenda om daarmee aan de slag te gaan. Er liggen kansen voor het middelbaar beroepsonderwijs, het is zaak deze nu te pakken.

3. Organisatie en taken CMMBO

3.1 Missie, visie en kernwaarden

Missie:

De Commissie macrodoelmatigheid mbo (CMMBO) is per 1 september 2015 ingesteld door de minister van OCW en de staatssecretaris van EZ (Staatscourant, nr. 27372, 1 september 2015). De CMMBO adviseert de overheid, mbo-instellingen, bedrijfsleven en andere belanghebbenden bij het middelbaar beroepsonderwijs over het arbeidsmarktperspectief en de doelmatigheid van mbo-opleidingen.

Visie:

Met haar adviezen streeft de CMMBO naar het versterken van de zelfregulering door mbo-instellingen van de macrodoelmatigheid van het opleidingsaanbod.

Kernwaarden:

De Commissie voert haar werkzaamheden op een onafhankelijke, vertrouwelijke en transparante wijze uit. Deze kernwaarden zijn door de CMMBO uitgewerkt in een gedragscode. Deze gedragscode is op 10 februari 2016 vastgesteld, gepubliceerd en te raadplegen op de website van de CMMBO.

3.2 Samenstelling CMMBO

De Commissie bestond per 1 januari 2021 uit de volgende leden: de heer A. Paling MBA (voorzitter), de heer M.J. Hoefijzers (vicevoorzitter), mevrouw mr. M. ten Hoonte, mevrouw J. Nunnely BA en de heer prof. dr. M.J.M. Vermeulen.

De voorzitter en leden van de CMMBO worden benoemd door de minister van OCW voor de duur van ten hoogste vier jaar. Herbenoeming is eenmaal mogelijk. De actuele samenstelling van de CMMBO en een beknopt cv van alle leden is te vinden op de website van de Commissie: <https://www.cmmbo.nl/commissie/>.

3.3 Taken van CMMBO

De taken van de CMMBO zijn als volgt:

Macrodoelmatigheid

- Op verzoek van de Minister onderzoeken van en adviseren over signalen over niet naleven van de zorgplichten arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid door mbo-instellingen.
- Op verzoek van de Minister themagericht doorlichten van en adviseren over het arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid van (delen van) het landelijk aanbod van mbo-opleidingen.
- Op verzoek van belanghebbenden (instellingen, bedrijfsleven e.a.) als geschillencommissie adviseren over onderlinge verschillen van inzicht in het arbeidsmarktperspectief en/of doelmatigheid van opleidingen.

Fusietoets

- Sinds 1 augustus 2017 adviseert de CMMBO de Minister tevens over voorgenomen fusies tussen instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs (Staatscourant, nr. 43372, 31 juli 2017). Voor een bestuurlijke of institutionele fusie in het middelbaar beroepsonderwijs is in alle gevallen namelijk de voorafgaande toestemming van de Minister nodig: de fusietoets.

Kleine, unieke opleidingen

- Begin 2018 is de wetwijziging Samenwerkingscollege en unieke beroepsopleidingen vastgesteld. Deze regelt o.a. dat de Minister een tijdelijk alleenrecht aan een mbo-instelling kan toekennen voor het verzorgen van een kleinschalige, unieke beroepsopleiding. Het adviseren van de Minister over aanvragen van mbo-instellingen voor een tijdelijk alleenrecht is in 2018 een nieuwe taak van de CMMBO geworden.

Bij de uitvoering van bovenstaande taken neemt de CMMBO de Beleidsregel macrodoelmatigheid in het beroepsonderwijs en de Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017, en hun onderlinge samenhang, in acht.

3.4 Secretariaat

De CMMBO is ondersteund door een secretariaat (2,3 fte) dat is ondergebracht bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). De NVAO verzorgt het penvoerderschap voor de CMMBO.

4. Activiteiten CMMBO in 2021

De CMMBO heeft in 2021 adviezen uitgebracht, onderzoek verricht en presentaties verzorgd over haar werkzaamheden. Deze activiteiten worden in dit hoofdstuk kort toegelicht.

4.1 Macrodoelmatigheid

Onderstaande tabel 4.1 geeft een overzicht van de activiteiten op het gebied van macrodoelmatigheid die de CMMBO in 2021 uitvoerde.

Tabel 4.1: Overzicht uitgevoerde activiteiten macrodoelmatigheid in 2021:

	Onderwerp	Soort advies	Datum advies
1.	Opleidingen Marketing, Communicatie en Evenementen in Breda	naleving	11-03-2021
2.	Advies Profiel van mbo- studenten van economisch-administratieve beroepsopleidingen, deel 2	thema	02-06-2021
3.	Vooronderzoek doelmatigheid technische mbo-opleidingen	thema	20-07-2021
4.	Evaluatie vernieuwing economisch-administratieve opleidingen		

Hieronder volgt een korte toelichting op de uitgevoerde activiteiten.

- *Opleidingen Marketing, Communicatie en Evenementen in Breda:*

Op verzoek van de minister van OCW heeft de CMMBO een onderzoek uitgevoerd naar de naleving van de zorgplichten arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid door De Rooi Pannen. Dit vanwege zijn start van opleidingen Marketing, communicatie en evenementen (MCE) vanaf schooljaar 2020-2021 in Breda en het geschil met Curio hierover. Op 11 maart 2021 heeft de CMMBO haar advies aan de Minister uitgebracht. In dit advies heeft de CMMBO geconstateerd dat De Rooi Pannen in onvoldoende mate zijn zorgplichten naleeft t.a.v. opleidingen MCE in Breda in relatie tot dezelfde opleidingen van Curio in hetzelfde verzorgingsgebied. De Minister heeft het advies van de CMMBO overgenomen en aan De Rooi Pannen o.a. aangegeven uiterlijk 1 oktober 2022 zijn aantal studenten dat nu in Breda en Tilburg een opleiding volgt die gebaseerd is op (delen van) het kwalificatiedossier MCE terug te brengen tot het aantal van het schooljaar 2019-2020 (460 studenten). Waarvan maximaal 140 studenten in Breda. Dit aantal is gebaseerd op het aantal studenten MCE uit West-Brabant dat in schooljaar 2019-2020 hun opleidingen MCE bij De Rooi Pannen in Tilburg volgde.

Het volledige advies en de reactie van de minister van OCW is te raadplegen op:

<https://www.cmmbo.nl/publications/advies-en-besluit-over-opleidingen-marketing-communicatie-en-evenementen-in-breda/>.

- *Advies Profiel van mbo-studenten van economisch-administratieve beroepsopleidingen, deel 2:*

De minister van OCW heeft uit oogpunt van kansengelijkheid de CMMBO gevraagd een themaonderzoek uit te voeren naar het profiel van mbo-studenten van economisch-administratieve opleidingen en hoe zij in vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt presteren. Dit deel 2 van het advies van de CMMBO richt zich op het versterken van het arbeidsmarktgericht opleiden van de studenten voor wie doorstroom naar een hoger niveau nu niet aan de orde is.

In samenwerking met een aantal mbo-instellingen is een pilot uitgevoerd waarbij is nagegaan of de inhoud van deze opleidingen nog beter afgestemd kan worden op de actuele vraag uit de regionale arbeidsmarkt.

Uit deze pilot blijkt dat de inhoudelijke aansluiting tussen de actuele, regionale vraag naar skills en hetgeen in opleidingen wordt geleerd, doorgaans al goed is. Daarnaast zijn er ook verbeteringen mogelijk. Zo worden bepaalde 'soft skills' wel veel gevraagd in regionale vacatures, maar nu niet expliciet in de opleidingen ontwikkeld. Ook blijkt dat voor meer generieke beroepen werkgevers vaak meer kennis vragen over hun specifieke branche, wat nu vaak geen expliciet onderdeel van de opleiding is. Volgens de deelnemende instellingen zijn de verkregen inzichten ook bruikbaar voor het versterken van oriëntatie en studieloopbaanbegeleiding. Tenslotte bieden de resultaten inzicht in de inhoudelijke overlap tussen beroepen in het economisch domein, waardoor de leerroute voor studenten zo ingericht kan worden dat ze zich bij instroom breder kunnen oriënteren en gaandeweg keuzes kunnen maken voor verdere specialisatie.

De Commissie heeft het volgende aan de minister van OCW geadviseerd:

- Stimuleer het gebruik van skills en een uniforme skills-taal voor de arbeidsmarkt en in het mbo. Dit in samenhang met voldoende ruimte voor instellingen om individueel maatwerk te kunnen leveren om het aanwezige en potentieel aan talenten van studenten vast te stellen, te ontwikkelen en regionaal te verbinden aan duurzaam werk.
- Stimuleer, in samenhang met het vorig punt, een juist gebruik van moderne technologie om een actueler en vollediger inzicht te krijgen in de regionale arbeidsmarktvrage om zo de inhoud van opleidingen te optimaliseren.
- Bevorder het herontwerp van economische-administratieve opleidingen om een steviger fundament te leggen voor een succesvolle doorstroom naar een hoger opleidingsniveau en meer aandacht te besteden aan (her) oriëntatie op meer perspectiefrijk werk.
- Bevorder voor met name schoolverlaters van de lagere niveaus het uitwerken van (post-)initiële opleidingsactiviteiten, zodat deze schoolverlaters een duurzame start op de arbeidsmarkt kunnen maken.

Het volledige advies en de beleidsreactie van de minister van OCW aan de Tweede kamer is te vinden op:

<https://www.cmmbo.nl/publications/profiel-van-mbo-studenten-van-economisch-administratieve-beroepsopleidingen-deel-2/>.

• *Vooronderzoek doelmatigheid technische mbo-opleidingen:*

Op verzoek van de minister van OCW heeft de CMMBO een onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van de beperkte doelmatigheid van technische mbo-opleidingen en welke eventuele gevolgen dat heeft voor de innovatiekracht van deze opleidingen en de aantrekkelijkheid voor jongeren.

Het vooronderzoek bevestigt de relatief beperkte doelmatigheid van mbo-opleidingen in de sector Techniek. In het schooljaar 2019-2020 verzorgden mbo-instellingen in totaal ruim 2.400 technische mbo-opleidingen met gemiddeld 55 studenten per opleiding. Ter vergelijking: in alle andere sectoren werden in totaal 3.200 opleidingen verzorgd met gemiddeld 114 studenten per opleiding. Ongeveer een derde van alle opleidingen in de sector Techniek heeft per instelling minder dan 18 studenten (de kwantitatieve signaalwaarde voor doelmatigheid in de Beleidsregel macrodoelmatigheid beroepsonderwijs). Op deze kleine technische mbo-opleidingen is 36% van alle studenten in de sector Techniek ingeschreven. Het afgelopen decennium zijn mbo-instellingen 17% minder technische opleidingen gaan verzorgen. Het aantal studenten in de sector Techniek is in deze periode met 7% gedaald.

Ondanks de gemiddeld beperkte doelmatigheid van technische mbo-opleidingen, doen instellingen en bedrijfsleven wat in hun vermogen ligt om dit aanbod zoveel mogelijk in stand te houden en te voldoen aan formele kwaliteitseisen. Op basis van de uitkomsten van het vooronderzoek concludeert de Commissie dat deze acties voor het in stand houden van kleinere, technische opleidingen op langere termijn onvoldoende structurele basis vormen voor het duurzaam aanbieden van opleidingen voor beperkte aantallen studenten.

Zeker voor de kleinere bbl-opleidingen steunt het aanbod van techniekopleidingen sterk op de bijdrage van het bedrijfsleven. Voor veel van deze opleidingen bestaat er inmiddels geen alternatief in de vorm van een bol-leerweg die tevens aantrekkelijk is voor jongeren die lerend willen werken. Mede daarom is het opleiden voor de betrokken beroepen sterk conjunctuurgevoelig, terwijl een meer structurele basis gewenst is.

Versnippering van het aanbod is niet zozeer de oorzaak van een matige belangstelling voor technische mbo-opleidingen en beroepen, maar eerder een gevolg van deze matige belangstelling. Uit ander onderzoek blijkt dat technische mbo-opleidingen en beroepen nog steeds in hoge mate enkel aansprekend zijn voor studenten die hier op jonge leeftijd al intrinsiek voor gemotiveerd zijn. De huidige vernieuwing van deze opleidingen lijkt voornamelijk gericht op het zo goed mogelijk behouden van de inhoudelijke aansluiting met het werkveld en bestendigen de belangstelling van met name de bestaande, kleiner wordende doelgroep aan studenten. Dit terwijl technologie steeds belangrijker wordt in tal van andere beroepen en werkvelden en het gewenst is dat ook andere groepen studenten bereikt worden.

Kortom: de beperkte doelmatigheid van techniekopleidingen maakt het in stand houden van een toegankelijk, regionaal gedifferentieerd aanbod op onderdelen (m.n. kleine bbl-opleidingen) op langere termijn kwetsbaar. De aantrekkelijkheid van een technisch georiënteerde loopbaan en bijbehorende opleidingen moet verder vergroot worden om ook andere groepen hiervoor te interesseren en daarmee een bijdrage te leveren aan het oplossen van de huidige mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

- *Evaluatie vernieuwing economisch-administratieve opleidingen:*

Naar aanleiding van het advies over economisch-administratieve opleidingen heeft de minister van OCW een aantal instellingen in Rotterdam, Amsterdam en Zwolle uitgenodigd meer ideaaltypische ontwerpen voor deze opleidingen te maken, waarin het versterken van de regionale aansluiting op arbeidsmarkt, meer aandacht voor oriëntatie en succesvollere doorstroom naar hoger niveau verwerkt worden. Tevens is de CMMBO gevraagd hiervan een evaluatie uit te voeren. De CMMBO werkt hiervoor samen met het Lectoraat beroepsonderwijs van de Hogeschool Utrecht. Medio 2022 wordt deze evaluatie afgerond en stelt de CMMBO een advies op met generieke aanbevelingen voor aanpassingen van deze opleidingen.

4.2 Fusietoets

Onderstaande tabel 4.2 geeft een overzicht van de uitgebrachte adviezen fusietoets in 2021.

Tabel 4.2: Overzicht uitgebrachte adviezen fusietoets in 2021:

	Uitgebrachte adviezen	Datum advies
1.	Fusietoets ROC Kop van Noord-Holland en Clusius College	30-06-2021
2.	Fusietoets Koning Willem I College en De Leijgraaf	30-09-2021

De CMMBO heeft in 2021 twee adviezen fusietoets uitgebracht aan de minister van OCW. De Commissie beoordeelt een fusievoornemen op basis van de criteria in de 'Regeling en beleidsregels fusietoets onderwijs 2017'. Deze criteria gaan o.a. over regionale ontwikkeling van het aantal studenten, toegankelijkheid en variatie van het onderwijsaanbod, kwaliteit, interne en externe doelmatigheid, menselijke maat en draagvlak voor de fusie.

- *Clusius College en ROC Kop van Noord-Holland:*

Clusius College en ROC Kop van Noord-Holland hebben op 29 april 2021 een aanvraag ingediend bij de minister van OCW voor goedkeuring van een bestuurlijke fusie per 1 januari 2022 en een institutionele fusie per 1 augustus 2022. Op 30 juni 2021 heeft de CMMBO een positief advies uitgebracht aan de minister van OCW over deze voorgenomen bestuurlijk en institutionele fusie. Op basis van het advies heeft de Minister eerst ingestemd met de bestuurlijke fusie. Na de inwerkingtreding van de wet Bestuurlijke harmonisatie beroepsonderwijs per 1 januari 2022, heeft de minister van OCW in januari 2022 ook goedkeuring verleend aan de institutionele fusie.

De fusie draagt o.a. bij aan het kunnen anticiperen op de gevolgen van demografische krimp in met name de Kop van Noord-Holland en helpt daarmee de continuïteit van een divers en toegankelijk aanbod van beroepsonderwijs in de regio te waarborgen. Ook beoogt de fusie de mogelijkheden te vergroten om het aanbod inhoudelijk te vernieuwen op basis van de ontwikkeling van de regionale arbeidsmarktvraag. En respecteert de fusie de (bestaande) menselijke maat.

Het besluit van de minister van OCW en het advies van de CMMBO is terug te vinden op de website:

<https://www.cmmbo.nl/publications/advies-en-besluit-over-voorgenomen-fusie-clusius-college-en-roc-kop-van-noord-holland/>.

- *Koning Willem I College en De Leijgraaf:*

De Leijgraaf en Koning Willem I College hebben op 25 juni 2021 een aanvraag ingediend bij de minister van OCW voor goedkeuring van een bestuurlijke fusie per 1 januari 2022 en een institutionele fusie per 1 augustus 2022. De minister van OCW heeft op 12 oktober 2021 hieraan goedkeuring verleend. Dit op basis van een positief advies van de CMMBO.

De Commissie constateert o.a. dat deze fusie verder gaat dan enkel het organisatorisch invlechten van De Leijgraaf in het Koning Willem I College. De fusie wordt benut om een impuls te geven aan een integrale onderwijs- en organisatieontwikkeling van de gehele fusieorganisatie. Dit met als doel een op de regio toegesneden en aansprekend aanbod van beroepsonderwijs te verzorgen, om jongeren voor de regio te behouden en andere doelgroepen (m.n. werkenden en werkzoekenden) in de regio bij- en om te scholen. Kortom: om een door regionale partners gewenste bijdrage te leveren aan de sociaal-economische ontwikkeling van de regio.

Het besluit van de minister van OCW en het advies van de CMMBO is terug te vinden op de website:

<https://www.cmmbo.nl/publications/advies-en-besluit-over-voorgenomen-fusie-de-leijgraaf-en-koning-willem-i-college/>.

4.3 Kleinschalige, unieke opleidingen

In 2018 is een regeling voor het behoud van kleine, unieke opleidingen voor specialistisch vakmanschap in werking getreden. Als zelfregulering door het beroepsonderwijs en bedrijfsleven niet slaagt om een kleine, unieke opleiding te behouden, kan in het uiterste geval de Minister voortaan een instelling het tijdelijk alleenrecht geven om zo'n opleiding aan te blijven bieden. Dit houdt in dat de instelling minstens vijf jaar lang als enige het recht heeft om de opleiding aan te bieden. Dit maakt het aantrekkelijker voor de instelling om, samen met het bedrijfsleven, in de opleiding te investeren om deze te verduurzamen. De aantrekkelijkheid kan eventueel versterkt worden met het toekennen van een hogere prijsfactor door de Minister.

Het is opvallend dat sinds 2018 de CMMBO geen enkel verzoek van de Minister heeft ontvangen om een advies uit te brengen over een aanvraag voor het tijdelijk alleenrecht. Ook in 2021 niet.

4.4 Communicatie

Op het gebied van communicatie heeft de CMMBO in 2021 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- *Website:*
De Commissie beheert een eigen website: www.cmmbo.nl. Deze bevat onder meer informatie over relevante wet- en regelgeving, door de CMMBO uitgebrachte adviezen en informatie over taken en werkwijze van de CMMBO. Ook relevante besluiten door de minister van OCW worden via de website openbaar gemaakt.
- *Nieuwsberichten:*
In 2021 heeft de CMMBO twee digitale nieuwsberichten verzonden met daarin actuele onderwerpen op het gebied van macrodoelmatigheid. Hiermee wordt de lezer op de hoogte gehouden van uitgebrachte adviezen en het onderzoek naar macrodoelmatigheid en arbeidsmarktrelevantie van het aanbod van mbo-opleidingen. Rond de 410 abonnees ontvangen momenteel de digitale nieuwsberichten via de mail.
- *Publicaties:*
De volgende tabel 4.3 geeft een overzicht van de in 2021 op de website gepubliceerde adviezen en andere documenten van de Commissie. De adviezen zijn integraal te raadplegen via www.cmmbo.nl.

Door publicatie van de adviezen wordt kennis gedeeld en kunnen mbo-instellingen, andere belanghebbenden en belangstellenden met deze inzichten hun voordeel doen. Tevens bieden de publicaties transparantie over de werkzaamheden van de Commissie.

Tabel 4.3: Overzicht van in 2021 op de website www.cmmbo.nl gepubliceerde adviezen en andere documenten:

Publicaties	Datum
Opleidingen Marketing, Communicatie en Evenementen in Breda	10-06-2021
Fusietoets Koning Willem I College en De Leijgraaf	13-10-2021
Profiel van mbo- studenten van economisch-administratieve beroepsopleidingen, deel 2	11-11-2021
Fusietoets ROC Kop van Noord-Holland en Clusius College	01-03-2022

- *Bijeenkomsten en gesprekken:*
In 2021 heeft de Commissie macrodoelmatigheid mbo bij diverse gelegenheden informatie gegeven over macrodoelmatigheid en de fusietoets en haar (concept)adviezen besproken en toegelicht. Tabel 4.4 geeft een overzicht van enkele van deze bijeenkomsten.

Tabel 4.4: Overzicht van enkele bijeenkomsten en gesprekken in 2021:

Bijeenkomsten en gesprekken	Datum
SBB, TAC Doelmatigheid	07-01-2021
Gesprekken met Curio en De Rooi Pannen over naleving zorgplichten opleidingen MCE	03-02-2021
Gesprek met Yuverta n.a.v. advies fusietoets	25-03-2021
Voorzittersoverleg NVAO, CDHO en CMMBO	13-04-2021
Gesprek met Inspectie van het Onderwijs	18-06-2021
Gesprek met Clusius College en ROC Kop van Noord-Holland over fusie	29-06-2021
Gesprek met De Leijgraaf en Koning Willem I College over fusie	21-09-2021
Presentatie voor ALV van MBO Raad	23-09-2021
Gesprek met OCW, directie MBO over ontwikkelingsrichting mbo	28-10-2021

5 Financieel verslag

De CMMBO wordt door de minister van OCW bekostigd. De NVAO treedt hierbij namens de CMMBO op als penvoerder. Hieronder staan de financiële kerngegevens van de CMMBO over 2021 vermeld.

Opbrengsten

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €
Subsidie ministerie van OCW	540.000	540.000

Lasten

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €
1. Personele kosten	177.870	227.500
2. Algemene werkingskosten		
2.1 Personele exploitatiekosten	3.584	17.500
2.2 Kosten communicatie	3.023	7.000
2.3 Inzet commissieleden	37.604	41.000
2.4 Inzet deskundigen	66.157	170.000
2.5 Overige kosten	11.050	12.500
2.6 Penvoerderschap NVAO	64.500	64.500
Totaal lasten	363.788	540.000

Resultaat

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €
	176.212	0

Verloop egalisatiereserve

	Realisatie 2021 €
Stand per 1 januari 2020	135.000
Resultaat	176.212
Te verrekenen met OCW	176.212
Stand per 31 december 2020	135.000

De realisatie in 2021 wijkt af van de begroting. Er is sprake van een onderuitputting van € 176.212,--. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere personeelskosten, omdat de functie van Adjunct-secretaris/adviseur pas vanaf december 2021 weer is ingevuld. Daarnaast zijn minder kosten gemaakt voor de inzet van externe deskundigheid. De onderschrijding is incidenteel. Zo komt de inzet van externe deskundigheid voor het in december gestarte onderzoek 'Regionale opleidingsmogelijkheden in het mbo voor tekortsectoren' geheel ten laste van 2022. Mede hierdoor, en door een meer volledige personele bezetting van het secretariaat (2,1 fte), zal in 2022 de realisatie grotendeels overeenkomen met de begroting en is de verwachting dat de egalisatiereserve aangesproken moet worden.

CMMBO

commissie
macrodoelmatigheid
mbo

CONTACT

Bezoekadres

Parkstraat 83
2514 JG Den Haag

Postadres

Postbus 85498
2508 CD Den Haag

070 - 7504570

info@cmmbo.nl

www.cmmbo.nl